

STORTINGET

Representantforslag 31 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Nils Kristen Sandtrøen, Maria Aasen-Svensrud, Terje Aasland, Ruth Grung, Jonas Gahr Støre og Ingvild Kjerkol

Dokument 8:31 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils Kristen Sandtrøen, Maria Aasen-Svensrud, Terje Aasland, Ruth Grung, Jonas Gahr Støre og Ingvild Kjerkol om klimatilpassing av jordbruket for trygg matproduksjon basert på norske ressurser

Til Stortinget

Bakgrunn

De siste års store nedbørmengder og tørkekrisen sommeren 2018 har vist hvor sårbar matproduksjonen er i møte med klimaendringene. Det understreker også behovet for at jordbruket tilpasser seg klimaendringene, og at det haster med å iverksette tiltak. Ved Stortingets behandling av jordbruksmeldingen, jf. Innst. 251 S (2016–2017) og Meld. St. 11 (2016–2017), vedtok Stortinget offensive mål for størst mulig selvforsyning og jordbruk i hele landet. Stortingets mål for mat- og jordbrukspolitikken kan bare nås gjennom en rekke konkrete og praktiske løsninger i møte med klimaendringene. Dersom beredskapen og tryggheten for folk i både byer og distrikt skal kunne styrkes, må forbedringer planlegges og gjennomføres. Det er også helt nødvendig for å sikre Fastlands-Norges største verdikjede og de mange mulighetene næringen gir for arbeidsplasser over hele landet.

Mål

Forslagsstillerne vil ruste norsk jordbruk for tider med både mer nedbør, flom og tørke og tilpasse jord-

bruket til klimaendringene. Da er det avgjørende å bruke jord- og beiteressurser over hele landet for å sørge for nok og trygg egenprodusert mat av høy kvalitet som også gir arbeidsplasser og lokalt næringsliv i alle deler av landet.

Størst mulig selvforsyning gjennom praktisk og langsiktig klimatilpassing av jordbruket gir trygg mat av topp kvalitet og fellesgoder som biologisk mangfold, levende kulturlandskap og bygder. Dette kan bare sikres gjennom et jordbruk med variert bruksstruktur, og ved at jordressurser spredd over hele landet tas i bruk. Forslagsstillerne vil gjennom dette også legge til rette for økt matproduksjon basert på norske ressurser. Det blir viktig i tiden fremover å sikre at både matjorda og produksjonsapparatet blir best mulig tilpasset et endret klima for å opprettholde og forsterke selvforsyningsgraden. Forbedringene vil samtidig bidra til klimavennlig matproduksjon og reduserte utslipp.

Det må være et mål at Norge kan øke både kvaliteten på og mengden av korn, grovfôr, grønnsaker, frukt og bær som produseres på egne arealer. Det er, etter forslagsstillerens synspunkter, et viktig mål at Norge skal ligge i front innen melk- og kjøttproduksjon med tanke på kvalitet, dyrevelferd, dyre- og plantehelse og bærekraftig ressursbruk. Fôr- og fôrråvarer bør i størst mulig grad være norskproduserte, slik at importen reduseres og norsk verdiskaping øker.

Deler av forimporten etter tørkekrisen sommeren 2018 medfører økt risiko for svekket plante- og dyrehelse som både kan bli kostbar og føre til økt medisinbruk. Forsterket matproduksjon basert på norske ressurser og økt beredskap handler derfor også om å kunne ta vare på og forsterke en svært viktig kvalitet ved norsk jordbruk- og matproduksjon: plante- og dyrehelse i verdienstopp og trygg mat som gir folk god helse.

Virkemidlene må sørge for at jorda over hele landet brukes best mulig, og at man dyrker korn og grønnsaker der forholdene ligger best til rette for dette, samtidig som man utnytter øvrige arealer til grasproduksjon i kombinasjon med beitebruk. Kanaliseringspolitikken er derfor avgjørende for økt kornproduksjon. Levende bygder og et åpent kulturlandskap gir også grunnlag for bosetting og er avgjørende for blant annet turistnæringen.

Forslagsstillerne mener jordbruket har et viktig samfunnsoppdrag med å utnytte norske ressurser til å produsere naturlig og trygg mat som gir folk god ernæring og helse. I tiden fremover, der produksjonsmulighetene vil påvirkes av klimaendringene, er det viktig med en forsterket politikk for å løse dette samfunnsoppdraget.

Framtidsrettede investeringer for å trygge maten i møte med et klima i endring

Klimaendringene krever at man ruster landbruket for mer ekstremvær.

Våtere vær krever mer grøfting, drenering og oppgradering av vannløp for å transportere bort store vannmengder. Virkemidlene for investering i grøfting, drenering, profilering av jorda og oppgradering og utvidelse av vannløp må derfor forsterkes og gjøres mer forutsigbare over tid. Slik vil også markedet for utstyr og entreprenørtjenester til dette formålet kunne bygges opp og ytterligere styrke mulighetene for virksomhet over hele landet. Våtere vær gjør også innhøsting mer krevende. Mer ekstremvær, med store nedbørmengder på kort tid, gjør at det også blir behov for mer lagerkapasitet for korn. Investering i korntørker på kornbrukene vil også være viktig. Dette vil ikke bare øke forsynings sikkerheten for mat, men også gjøre det mer attraktivt for nye generasjoner å starte med kornproduksjon. For å takle raske klimaendringer og framtidige uforutsette hendelser må det utarbeides en konkret plan for å gjennomføre en helt nødvendig utvidelse av lager for såkorn og nyetablering av lager for grasfrø.

I møte med mulig tørke i framtiden vil forslagsstillerne legge til rette for hensiktsmessige investeringer i utstyr og anlegg for vanning. Det bør særlig vurderes hvordan vanningskapasitet på gårdene kan forbedres med fellesanlegg.

Trygg mat produsert på norske naturressurser

Forslagsstillerne understreker at bredden av virkemidler innen husdyrproduksjon må brukes for å unngå ubalanse, sentralisering og uønsket gjeldsvekst. Tilskuddfordeling og tak, kvoter og konsesjoner må innrettes slik at det kan drives jordbruk i hele Norge med grunnlag i de faktiske arealressursene. Driftsvansker kan utjevnes ved bruk av ordninger hjulpet av gode digitale kartverk.

Forslagsstillerne mener det må satses på å ruste opp spesielt mindre og mellomstore melkebruk for kombinert melke- og kjøttproduksjon, og man må sørge for bedre ivaretagelse av grovfôr. Det bør stimuleres til at antall mordyr innen melkeproduksjonen opprettholdes for bærekraftig og fleksibel produksjon av melk og kjøtt. Samtidig må betydningen av økt fruktbarhet i jorda fremheves, og det må føres en politikk som bidrar til god agronomi.

Forslagsstillerne foreslår at det gjøres en utredning av hvordan matjorda i hele landet kan brukes og tilpasses klimaendringene med blant annet grøfting, drenering og profilering for å øke produktiviteten og forbedre agromien, og at utredningen legges fram for Stortinget.

Stimulering til vekselbruk med erter og åkerbønner, rybs og raps vil være positivt for agromien. Belgvekster som erter og åkerbønner bidrar til nitrogenbinding og økt produktivitet i jorda. Produksjon av slike proteinrike planter kan også bidra til å redusere behovet for soyaimport. Forsterket fôrproduksjon som øker verdiskapinga på norske ressurser i jordbruket, gir styrket selvforsyning og beredskap. På denne bakgrunn fremmes det forslag om at det lages en konkret plan for å sikre en forsterket norsk forutvikling og økt verdiskaping på norske ressurser, med muligheter for utnyttelse av norske proteiner fra vekselbruk for økt produktivitet og god agronomi.

Årets tørke har avdekket at norsk matproduksjon er sårbar. Ifølge Norske Felleskjøp har man i år en kornavling på 54 pst. av gjennomsnittet de siste fem årene. Dette svekker sikkerheten ved at selvforsyningsgraden går ned. Den norske kornproduksjonen må økes, og beredskapen må styrkes også gjennom muligheter for tørking og lagring av korn på de enkelte brukene.

Det er også viktig med forskning som gir kunnskap om valg av sorter frukt, bær, gras og korn som er best mulig tilpasset klimaet. Arbeidet med å øke kunnskapen om grovførkvalitet ved bruk av fôrprøver og kartlegging av potensial på det enkelte bruk må fortsette. Tilsvarende vil det være positivt med videre satsing på et kunnskapsløft for korn for ytterligere å forbedre agromien og klimatilpasningen og forsterke kornproduksjonen. Naturbruksskolene har en særlig viktig rolle i å sørge for forsterket kunnskap om klimatiltak og klimatilpasning i landbruket i framtida.

Klimaendringene fører til at det blir stadig viktigere med bedre utnyttelse av beiteressursene. Beitebruk er positivt for dyrevelferden, for ivaretagelse av biologisk mangfold med sjeldne planter og insekter og for ressursutnyttelsen. Dyr på beite gir økt karbonbinding gjennom gjødsling, større plantevekst og rotutvikling. Åpne beiter bidrar også til tilbakestråling, som gir lavere oppvarming enn gjengrodd mark og krattskog. Bedre

utnyttelse av de store beiteressursene bidrar til å øke selvforsyningsgraden og styrke beredskapen.

Det er viktig å legge til rette for større bruk av beiteressursene og bruk av ny beiteteknologi som blant annet kan lette sanking, bidra til mindre tap av dyr og bedre ressursbruken. Det foreslås at det gjøres en evaluering av hvordan kvote- og strukturutviklingen påvirker matproduksjonen og beredskapen i møte med klimaendringene, herunder hvordan det påvirker avhengigheten av kjøp av fôr og mulighetene for beitebruk over hele landet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig, og senest innen første halvår 2019, legge frem for Stortinget en plan for klimatilpasninger av jordbruket. Målet er å opprettholde og forsterke selvforsyningsgraden av jord-

bruksprodukter i møte med klimaendringene. Planen skal ta utgangspunkt i følgende:

1. forslag til hvordan matjorda i hele landet kan brukes og tilpasses klimaendringene for å øke produktiviteten og forbedre agronomien,
2. konkrete tiltak for å gjennomføre en utvidelse med tilstrekkelig lager av såkorn og grasfrø,
3. evaluering av hvordan kvote- og strukturutviklingen påvirker sårbarheten og beredskapen i møte med klimaendringene, herunder hvordan dette påvirker avhengigheten av kjøp av fôr og mulighetene for beitebruk over hele landet,
4. tiltak for forsterket norsk fôrutvikling basert på norske ressurser, herunder muligheter for utnyttelse av norske proteiner fra vekselbruk for økt produktivitet og god agronomi,
5. tiltak som kan bidra til økte investeringer i oppgradering av vannløp og hensiktsmessige, nye investeringer i vanningsanlegg med særlig vekt på fellesanlegg.

24. oktober 2018

Nils Kristen Sandtrøen

Maria Aasen-Svensrud

Terje Aasland

Ruth Grung

Jonas Gahr Støre

Ingvild Kjerkol

